

GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria de Transparència,
Responsabilitat Social,
Participació i Cooperació

INFORME DE CONCLUSIONS

TALLER D'AVALUACIÓ DE PROJECTES D'EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA GLOBAL EN L'ÀMBIT FORMAL

Direcció General de Cooperació Internacional al
Desenvolupament

*Ponència Tècnica del Consell Valencià de Cooperació al
Desenvolupament en matèria d'Educació per a la Ciutadania
Global*

Juliol de 2019

PRESENTACIÓ

L'informe d'avaluació intermèdia de l'Estratègia d'Educació per al Desenvolupament en l'àmbit formal de la Comunitat Valenciana suggeria, entre les seues recomanacions, avançar en l'elaboració d'un marc d'indicadors compartit per a l'avaluació dels projectes d'Educació per a la Ciutadania Global (EpCG), des d'un enfocament participatiu, multiactor i orientat a l'aprenentatge.

Amb aquesta finalitat, des de la Ponència Tècnica del Consell Valencià de Cooperació al Desenvolupament en matèria d'Educació per a la Ciutadania Global, es va proposar l'elaboració d'un taller participatiu, en el qual es convidara als tècnics responsables dels departaments d'EpCG en les ONGD, al professorat dels centres educatius i a les consultores especialitzades en avaluació de projectes, a reflexionar sobre una proposta metodològica per a avançar junts cap a un model d'avaluació dels projectes d'EpCG orientat a l'aprenentatge.

Molts són els reptes que es plantejaven per a avançar en aquesta finalitat, entre d'altres: definir l'enfocament teòric d'avaluació des del qual volem treballar, identificar els instruments i les metodologies d'avaluació que són coherents amb aquell enfocament i pertinents en els contextos educatius formals, visibilitzar els models avaluatius de les diferents ONGD, elaborar indicadors d'avaluació compartits (quantitatius i qualitatius, de procés i de resultat) i establir un marc comú per a transitar des d'un model d'avaluació fragmentat (basat en projectes) a un model orientat a l'aprenentatge (basat en l'intercanvi d'informació i la generació de coneixement col·lectiu).

Per això, aquest taller, les propostes i conclusions del qual presentem a continuació, és només el principi d'un llarg camí de reflexió conjunta, el punt final de la qual és una línia en l'horitzó que es desplaça a mesura que avancem cap a ella. En el camí, esperem que queden acords, idees creatives, innovació i, sobretot, molts aprenentatges.

Des de tot punt de vista, la principal i més rellevant conclusió d'aquest primer taller és la constatació del desig i la voluntat de continuar treballant conjuntament per a millorar el treball que, des d'àmbits diversos, estem desenvolupant per a la formació d'una ciutadania més crítica i compromesa amb l'acció transformadora cap a la construcció de societats amb majors cotes d'igualtat, drets, llibertats, pau i solidaritat. A tot arreu i per a totes les persones.

INFORME DE CONCLUSIONS DEL TALLER

AVALUACIÓ DE PROJECTES D'EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA GLOBAL EN L'ÀMBIT FORMAL

Data de realització: 9 de juliol de 2019

Lloc de realització: Sala Ximo Mora, Universitat Politècnica de València

Organitza: direcció general de Cooperació Internacional al Desenvolupament, en el marc de la Ponència Tècnica Ponència Tècnica del Consell Valencià de Cooperació en matèria d'EpCG.

Coordinació: Sandra Boni.

Facilitadors dels grups de treball: Eva Caballero, Cristina Canuto, Encarna Durán, Albert Millet, i Sergio Pérez.

ONGD participants: Acnur, Arquitectura Sense Fronteres, Assembla de Cooperació per la Pau, Atelier, Cesal, Cerai, Consell Interhospitalari de Cooperació, Ecosol, Entrecultures, Farmamundi, Fundació Vicent Ferrer, Jarit, Joves i Desenvolupament, Jovesolides, Medicus Mundi Mediterrània, Musol, Novessendes, Pau i Solidaritat, Petjades, Setem, Solidaritat Internacional, Unrwa.

Altres participants: Rosa Pujades (Vicerectora de Responsabilitat Social i Cooperació en la UPV, presidenta de la Ponència Tècnica del Consell Valencià de Cooperació en matèria d'EpCG), David Aucejo (professor de l'IES Jordi de Sant Jordi), Abel Martínez (Assessor del CEFIRE de Xest), Isidre Clemente i Eva Buades (consultors).

1. ESTRUCTURA Y METODOLOGIA DEL TALLER

Objectiu:

- Reflexionar conjuntament sobre com realitzar avaluacions de projectes d'EpCG en l'àmbit formal orientades a l'aprenentatge.

Qüestions clau a treballar:

- Quins són els canvis (individuals, a nivell de centre educatiu i de context) que volem promoure amb els projectes i avaluar?
- Com avaluar aquests canvis (instruments i enfocaments metodològics), quan i per qui?
- Quin tipus d'accions es podrien realitzar en el curt i mitjà termini per a implementar aquests instruments?
- Com podem treballar conjuntament per a desenvolupar un marc comú per a l'avaluació dels projectes d'EpCG?

Metodologia:

Una primera activitat es va centrar en el treball grupal sobre tres nivells d'anàlisi:

- Àmbit individual: identificació dels canvis que volem avaluar a nivell individual en els diferents actors que prenen part d'un projecte: alumnat, professorat, famílies, personal no docent...
- Àmbit centre educatiu: identificació dels canvis que volen aconseguir-se a nivell institucional i organitzacional en els centres educatius amb els quals treballem.
- Àmbit context/xarxes: impacte en l'entorn en el qual se situa el centre educatiu amb el qual treballem: barri, poble, xarxes de col·laboració...

En cada nivell d'anàlisi s'havien d'identificar 4 components:

- QUÈ: identificació dels canvis esperats objecte d'avaluació
- COM: caracterització dels instruments i metodologies apropiades per a l'avaluació d'aquests canvis
- QUI: identificació dels actors implicats en l'avaluació
- QUAN: determinació del moment idoni per a realitzar l'avaluació (ante, dure, post)

Per a realitzar aquesta anàlisi es van configurar 5 grups de treball: 2 grups es van centrar en el nivell d'anàlisi individual, 2 grups en el nivell de centre educatiu i 1 grup en l'anàlisi de l'entorn/xarxes.

Cada grup, amb el suport per una persona facilitadora, va treballar durant 40 minuts per a completar un panell amb els diferents components d'anàlisi.

TIPO DE CAMBIO (qué)	HERRAMIENTAS/ METODOLÓGICAS (cómo)	CAMBIOS INDIVIDUALES	
		QUIÉN	CUÁNDO
(*) Incremento conocimientos ↓ Empatía (Interés, motivación) Actitud crítica ↓ Monitorización, transformación Compromiso Acción colectiva, Participación	Encuestas anónimas Actividades creadoras metodología participativa Dinámica grupal (técnicas) Generación de iniciativas voluntarias con acompañamiento de la organización	Organización Centro Externo Organización Centro Organización Centro	Previo- Fin actividad Fin proyecto Previa-Post Fin del proceso
(*) Previo... Mirada crítica Teoría del cambio Cultura de la participación. Modelo de participación. Conocimiento de la realidad.	Satisfacción Empoderamiento Dinámicas participativas Escala emocional.	Organización	Previo-Post

TIPO DE CAMBIO (qué)	HERRAMIENTAS/ METODOLÓGICAS (cómo)	CAMBIOS CENTRO EDUCATIVO	
		CUÁNDO	QUIÉN
IMPULSACIÓN/TERCERIZACIÓN A NIVEL DE DIRECTOS/ CONSEJO ESCOLAR/ CONSEJO ESCOLAR	PRESENCIA EN EL CONSEJO ESCOLAR DE PRE-TERCERIZADOS	JULIO Y FINAL + 6 MESES DESPUÉS	ENTIDAD
INTEGRACIÓN A NIVEL CURRICULAR	PROGRAMA CURRICULAR	FINAL DE CURSO E INICIO	GVA/CENTRO
IMPULSACIÓN ALTERNATIVA/ TERCERIZACIÓN NO DOCENTE		PRE TEST POST TEST ENTREVISTAS GRUPOS FOCALES ENCUESTAS	EVALUACIÓN INTERMEDIA ? ?

Després de la pausa es va realitzar una posada en comú per part de cadascun dels equips de treball, ressaltant els elements més destacables dels debats interns.

A continuació es va treballar en plenari per a abordar 2 qüestions:

- Com podem concretar en propostes pràctiques les idees reflectides? Anàlisi d'expectatives.
- Quines són les accions que es poden implementar a curt termini per a posar en marxa les idees aportades i les propostes realitzades? (Per on començar?)

2. APORTACIONES DELS GRUPS DE TREBALL

En la següent taula es recullen les aportacions realitzades pels diferents grups de treball, organitzades per nivells i components d'anàlisi:

NIVELL D'ANÀLISI	CANVIS A EVALUAR	EINES / METODOLOGIES	QUI	QUAN
INDIVIDUAL	<p>Canvis a avaluar en el professorat, alumnat, equip directiu, famílies...:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Augment en l'interés/motivació/implicació sobre la problemàtica abordada en el projecte. - Augment del nivell apropiació dels valors, els continguts i els processos d'aprenentatge generats a l'aula. - Increment de coneixements sobre les realitats (Nord-Sud) abordades pel projecte (mirada crítica). - Canvis en les representacions (empatia), actituds i comportaments individuals en el domini de desenvolupament abordat pel projecte. - Augment en els nivells de compromís amb l'acció transformadora sobre la problemàtica abordada pel projecte, des d'un enfocament de participació col·lectiva (apoderament). 	<ul style="list-style-type: none"> - Núm. de departaments implicats - Núm. de professors i hores dedicades al disseny del projecte - Inserció de continguts en el programa de centre - Enquestes, entrevistes - Grups focals - Escala emocional - Generació d'iniciatives voluntàries amb acompanyament de l'ONGD 	<p>Orientació cap a un model d'avaluació mixta, que incorpore a l'ONGD i al centre educatiu, amb suport d'una consultoria externa.</p>	<p>Mantindre l'avaluació prèvia i post, com a metodologia per a la constatació dels canvis (coneixements, actituds), la seua adreça i intensitat.</p> <p>Reforçar els recursos i instruments d'avaluació contínua (de procés)</p> <p>Es planteja la necessitat de realitzar avaluacions d'impacte (canvis a llarg termini) que impliquen diversos projectes (sectorials, per àmbit territorial, per nivells educatius...).</p>
CENTRE EDUCATIU	<p>Apropiació Institucional:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Canvis en els plans de centre, estratègies/visió educativa. - Incorporació/implicació de l'estructura de gerència (equip directiu) i dels òrgans de decisió/participació (Consell Escolar de Centre) - Canvis en les pràctiques de gestió del centre educatiu: consum responsable, reciclatge, sostenibilitat... <p>Apropiació Curricular:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Incorporació dels continguts abordats des de l'EpCG al currículum, bé de manera transversal, bé associats a àrees de coneixement específiques. - Incorporació a l'aula dels enfocaments metodològics propis de l'EpCG <p>Apropiació de la Comunitat Educativa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Implicació dels AMPAS, canvis hàbits/actituds famílies - Implicació / participació del personal no docent 	<ul style="list-style-type: none"> - Presència en el Consell Escolar de les temàtiques d'EpCG - Dinàmiques d'avaluació participativa (canvi significatiu, línies de temps) - Anàlisi de la programació curricular - Sistema d'indicadors quantitatius, qualitatius, de procés i resultats. - Grups de discussió (centres i intercentres) trobades col·lectives dinamitzades (facilitades per a extraure aprenentatges) 	<p>Orientació cap a un model d'avaluació mixta, participativa i multiactor: equip directiu, Consell Escolar de Centre professorat, alumnat, famílies, personal no docent, ONGD, consultoria externa.</p>	<p>Prioritzar i reforçar accions d'avaluació durant el procés</p> <p>Desenvolupament d'avaluacions d'impacte (canvis a llarg termini, apropiació, sostenibilitat) impulsades des de la Direcció General en col·laboració amb les ONGD gestores dels projectes i amb els Centres Educatius (Conselleria d'Educació).</p>

NIVELL D'ANÀLISI	CANVIS A EVALUAR	EINES / METODOLOGIES	QUI	QUAN
ENTORN/ XARXES	<ul style="list-style-type: none"> - Augmentar l'apertura del centre educatiu a l'entorn sociocultural: intercanviar realitats entre el barri i el centre. - Incrementar l'apropiació/implicació dels agents comunitaris (barri/poble) en els processos educatius d'EpCG desenvolupats des del centre educatiu. - Reforçar la participació: enfortiment/generació d'espais de coordinació i participació comunitària. - Augment de la consciència Glocal: connectar problemàtiques locals amb realitats globals. 	<ul style="list-style-type: none"> - Entrevistes: vídeo individual/grupal - Mapatge d'agents - Mapatge d'espais físics i virtuals - Qüestionaris, estadístiques - Grups de discussió 	Orientació cap a un model d'avaluació mixta, participativa i multiactor.	Avaluació prèvia i post, com a metodologia per a la constatació dels canvis.

3. PROPOSTES I CONCLUSIONS

1. En els tres nivells d'anàlisi (individual, centre educatiu i entorn) els diferents grups de treball van identificar sense dificultat els canvis que es volen promoure amb els projectes i que són objecte de l'avaluació. De fet es va produir un alt grau de coincidència en les propostes realitzades pels grups que van treballar sobre un mateix nivell d'anàlisi.

2. En el **nivell individual** els participants destaquen com a canvi principal (o últim) l'augment del compromís individual amb accions transformadores col·lectives en el domini de desenvolupament del projecte, la qual cosa al seu torn requereix prèviament la implementació de canvis concrets en els nivells motivacional, actitudinal i comportamental, així com la construcció de coneixement sobre la base de l'anàlisi crítica de les realitats Nord-Sud. La transició entre els canvis individuals i el compromís col·lectiu ha de produir-se des de metodologies de base participativa, centrades en l'alumnat com a protagonista del seu propi aprenentatge i orientades a l'acció.

3. En el nivell d'anàlisi dels canvis a avaluar en el **centre educatiu**, les propostes es van concentrar a valorar l'apropiació per part dels diferents agents educatius, no només dels continguts o les narratives treballades, sinó també dels enfocaments metodològics i dels instruments didàctics implementats a l'aula. Aquesta apropiació, a la vegada garant de la sostenibilitat dels canvis produïts, pot avaluar-se a diferents nivells:

a) Canvis en la planificació: en la visió educativa de centre, en el projecte de centre, en la programació departamental...

b) Canvis en l'organització: es va subratllar la importància d'avaluar la implicació dels equips directius i dels òrgans de decisió/participació (Consell Escolar de Centre)

c) Canvis en el nivell gerencial: avaluar la incidència del projecte en les pràctiques de gestió del centre educatiu (consum responsable, gestió sostenible del menjador escolar, sostenibilitat energètica, tractament de residus...)

d) Canvis en el currículum educatiu: Incorporació al currículum dels continguts abordats des de l'EpCG, bé de manera transversal, bé associats a àrees de coneixement específiques, i sostenibilitat a l'aula dels enfocaments metodològics propis de l'EpCG.

e) Canvis en la Comunitat Educativa en el seu conjunt: avaluar la implicació de les AMPAS, els canvis en els hàbits/actituds de les famílies, la participació en l'avaluació del personal no docent.

4. Com a anàlisi dels canvis en el nivell de **Context/Xarxes**, les propostes es van orientar cap a la necessitat de connectar el centre educatiu amb la realitat del seu entorn, almenys avaluant els canvis en quatre àmbits:

a) **Obertura del centre** a l'entorn social i cultural. Una obertura que ha d'entendre's en termes bidireccionals, no solament perquè les pràctiques educatives poden traspasar la frontera del recinte escolar, sinó també perquè els centres educatius han de ser permeables a les iniciatives comunitàries.

b) En aquest sentit es va destacar la rellevància de connectar les pràctiques d'educació formal (escolar) amb l'educació no formal (comunitària), a través de la implementació metodologies que promoguen la implicació i el compromís individual i col·lectiu a través de **l'acció comunitària** (ApS, pràctiques de participació voluntària en projectes comunitaris...)

c) Avaluar **l'apropiació** del projecte per part dels agents de desenvolupament comunitari (institucionals i de la societat civil). Una perspectiva multiactor orientada al reforç i creació d'espais de participació i coordinació entre els agents educatius formals (professorat) i no formals.

d) També es va subratllar la necessitat d'avaluar les actuacions dirigides a la **incidència política**, connectant problemàtiques locals amb realitats globals.

5. Més dificultats es van trobar a l'hora d'abordar la qüestió de les eines i les metodologies d'avaluació. Amb freqüència va existir confusió entre eines i fonts de verificació. No obstant això, es van obrir diverses línies interessants de reflexió:

a) En primer lloc, treballar des de la **teoria del canvi** (més que des d'un enfocament de gestió de resultats) comporta la necessitat d'elaborar nous instruments d'avaluació, que siguin coherents amb aquest enfocament metodològic. Els instruments amb els quals habitualment treballem poden no ser els més adequats.

b) En el pla dels canvis individuals es van identificar amb facilitat els instruments dirigits a avaluar els coneixements adquirits (professorat/alumnat) en l'àmbit de desenvolupament de cada projecte (entrevistes, test-*retest...). No obstant això, es van trobar més dificultats per a la identificació d'instruments d'avaluació en l'àmbit de les **competències afectiu/emocionals**: Com mesurar els canvis d'actitud? Com avaluar les competències per al pensament crític? Com identificar els recursos adquirits per al treball col·laboratiu? Són els i les alumnes més empàtics? Tenen majors competències emocionals?. Alguns participants van expressar la necessitat de rebre formació en aquest sentit.

c) En el nivell de canvis en el centre educatiu es van identificar diferents eines (grup focal, grups de discussió, entrevista grupal...) totes elles amb un denominador comú: es tracta d'eines de caràcter qualitatiu, grupal, de base participativa i orientades a l'aprenentatge. És a dir, eines que faciliten l'avaluació dels canvis i que al mateix temps promouen la **reflexió col·lectiva** i l'apropiació dels continguts i de les metodologies de treball per part dels diferents agents educatius.

d) En el nivell de canvis en el context també es van identificar algunes eines d'avaluació pertinents (mapatge d'actors, mapatge d'espais, grups focals, entrevistes...), encara que igual que en l'anterior nivell es va destacar la importància d'implementar instruments i metodologies que faciliten la participació (multiactor), l'apropiació i la generació col·lectiva d'aprenentatges.

e) En general, es va insistir en la necessitat d'elaborar un **marc comú d'indicadors** (qualitatius i quantitatius, de procés i de resultats) que possibiliten la comparació de resultats entre diferents projectes, àmbits d'acció territorial i sectorial.

6) Quant a **QUI** ha d'avaluar, es van abordar tres propostes o línies de treball:

a) Realitzar **avaluacions mixtes**: des d'un enfocament d'aprenentatge, és necessària una major implicació de l'equip promotor del projecte en el procés d'avaluació. No solament en el seu disseny, sinó també en la seua implementació i tractament de la informació. És la ONGD qui ha de determinar què es vol avaluar, amb qui i des de quin enfocament metodològic, i les persones responsables del projecte haurien de formar part de l'equip avaluador, amb l'ajuda, quan siga necessari, d'una consultora externa en aspectes com a disseny de les eines, el treball de camp o la redacció de les recomanacions i conclusions.

b) Avaluacions **multiactor**, participatives i orientades a l'aprenentatge: les avaluacions han d'implicar, quan siga possible, a tots els agents educatius, tant a l'entorn del centre escolar (equip directiu, professorat, alumnat, consell escolar, famílies, personal no docent...) com en el context comunitari (agents institucionals i de la societat civil). En aquest sentit, el procés mateix d'avaluació ha d'entendre's a la vegada com un procés de participació, d'intercanvi de coneixement, de generació d'aliances i de producció d'aprenentatge col·lectiu.

c) Realitzar **avaluacions de conjunt**: les avaluacions individuals donen una visió completa dels resultats associats al marc d'un projecte, si bé és difícil generar coneixement i aprenentatge col·lectiu des d'aquest enfocament fragmentat de l'avaluació. Per això, es proposa realitzar avaluacions amb una mirada més global, que impliquen diversos projectes segons criteris de selecció diferents: territorial, sectorial, temporal (convocatòria) per nivells educatius... Aquestes avaluacions de conjunt haurien de ser coordinades des de la Direcció General de Cooperació Internacional al Desenvolupament i dissenyades en col·laboració directa amb les ONGD promotores dels projectes.

7) Quant al **moment idoni** per a realitzar l'avaluació, es van realitzar les següents propostes:

a) Les **Línies de Base** (LdB) són pertinents en programes de llarga duració (24 mesos). L'alçament de dades sobre els indicadors d'avaluació a l'inici del projecte possibilita una millor avaluació i mesura dels canvis produïts, de la seua direcció i intensitat. No obstant això, respecte de les LdB es van realitzar algunes reflexions que és important ressenyar:

- És necessari harmonitzar l'inici dels projectes de la modalitat A amb el calendari escolar. Això facilitarà que les LdB s'alcen sobre dades reals de l'alumnat/professorat a qui es dirigeixen els projectes. Sense aquesta harmonització, les LdB no poden oferir una mesura realista dels indicadors a avaluar.
- És pertinent plantejar quina metodologia pot emprar-se per a l'elaboració de les LdB en projectes de continuïtat. No és molt eficient alçar una nova LdB per a cadascuna de les fases, i sembla més raonable utilitzar la informació obtinguda de les avaluacions de fases anteriors per a alçar les dades de mesura dels indicadors a l'inici de les fases posteriors.
- Igual que es va suggerir per a les avaluacions finals, avançar cap a un model mixt (o amb mitjans propis de l'ONGD) per a realitzar el disseny i l'alçament de la LdB.
- En projectes de curta duració (menys de 12 mesos) les LdB no semblen estar reportant informació rellevant per a millorar el procés d'avaluació, igual que en els projectes de sensibilització en els quals resulta més complex elaborar indicadors per a la mesura del canvi.

b) Reforçar els recursos i instruments d'**avaluació contínua** (de procés), ja que les dades recollides poden jugar una doble funció: com a element corrector de procés i com a inputs per a l'avaluació final. No obstant això, sobre aquesta qüestió, es van debatre les següents qüestions:

- D'una banda, algunes entitats van posar de manifest les dificultats per a treballar la informació d'avaluació recopilada durant el desenvolupament del projecte, per falta de recursos. És a dir, que la informació de procés es recopila, però no hi ha capacitat per a processar-la durant el projecte, sinó que es trasllada directament a l'avaluadora externa, al final del projecte, perquè la incorpore com a inputs per a l'informe final. Altres entitats van manifestar que disposaven de sistemes per a l'organització i processament d'aquesta informació de procés, però que en qualsevol cas requeria un temps important de dedicació. En aquest sentit es va proposar la necessitat de connectar millor la LdB, els instruments de seguiment i l'avaluació final, com a elements que formen part d'un mateix procés.
- D'altra banda, es va realitzar la proposta que la matriu de seguiment del projecte i els informes de seguiment foren instruments que ajudaren a organitzar aquesta informació de procés, i es va plantejar la pertinència de redissenyar els informes atés aquest enfocament de l'avaluació des de la teoria del canvi. Algunes entitats van manifestar que l'emplenament d'aquests instruments comporta una doble càrrega de treball, ja que elles tenen els seus propis models de seguiment però després han de traduir la informació recopilada a l'esquema de presentació plantejat des de l'administració. En aquest sentit es va proposar que els models d'informes de seguiment havien d'elaborar-se en coordinació amb les ONGD.

c) Es planteja la necessitat de realitzar **avaluacions d'impacte** (canvis a llarg termini) que impliquen diversos projectes (sectorials, per àmbit territorial, per nivells educatius...). Aquestes avaluacions s'haurien d'impulsar des de la Direcció General en coordinació amb les ONGD promotores dels projectes. Per al disseny d'aquestes avaluacions es deuria també comptar amb la participació de la Conselleria d'Educació.

8. En la segona part del taller, en la qual es van treballar les **expectatives i iniciatives** concretes per a avançar cap a un model d'avaluació de projectes d'EpD en l'àmbit formal orientat a l'aprenentatge, es van recollir les següents propostes:

- a) Convertir aquest taller en un **seminari de formació permanent**, de periodicitat quadrimestral, en el qual puguem anar avançant, des d'un enfocament participatiu i multiactor, amb la col·laboració d'experts en matèria d'avaluació, sobre qüestions tals com: el model teòric i metodològic des del qual volem treballar (teoria del canvi...), la identificació d'instruments pertinents per a avaluar els canvis, l'elaboració d'indicadors de procés i resultat comuns a tots els projectes... La finalitat d'aquest seminari seria publicar, en el termini d'1 any, un document marc i consensuat sobre l'avaluació dels projectes d'EpCG des d'un enfocament d'aprenentatge.
- b) La necessitat de revisar els límits pressupostaris destinats en les convocatòries de subvencions per a l'elaboració de la LdB i de l'avaluació final.
- c) Visibilitzar i compartir els instruments i les metodologies d'avaluació (de procés i resultat) implementades per les diverses ONGD promotores de projectes d'EpCG en l'àmbit formal.
- d) La importància de connectar millor el propòsit de les avaluacions amb els diferents documents estratègics existents, i especialment amb el Pla Director i amb l'Estratègia d'EpD.
- e) Continuar treballant en la simplificació de les eines de seguiment tècnic-administratiu, i dissenyar instruments funcionals i eficients que faciliten una millor comunicació ONGD-Administració. En aquest sentit es va parlar de rescatar el document elaborat per la Coordinadora que feia una sèrie de propostes dirigides a millorar els procediments de seguiment i avaluació de projectes.